

SUCCINT BILANȚ
AL MANDATULUI DE AVOCAT AL POPORULUI, AL SUBSEMNATULUI
VICTOR CIORBEA
MAI 2014-MAI 2019

În perioada mai 2014 – mai 2019, instituția Avocatul Poporului a cunoscut o creștere atât calitativă, cât și cantitativă, la nivel de structură, dar și a activității de apărare și promovare a drepturilor omului. Pe durata acestui mandat am urmărit **sase linii principale de acțiune:**

I. Creșterea capacității instituționale prin reconfigurarea structurală și organizatorică a instituției, prin:

1. *Înființarea Mecanismului Național pentru Prevenirea Torturii, cu 3 Centre zonale (în anul 2014)*

2. *Crearea și organizarea Serviciului contencios contencios constituțional, recurs în interesul legii, contencios administrativ și juridic, analiză acte normative, relații externe și comunicare (în anul 2014)*

3. *Crearea Biroului financiar, salarizare și resurse umane și a Biroului administrativ, sub îndrumarea Directorului Coordonator (în anul 2014)*

4. *Înființarea Domeniului pentru apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului - Avocatul Copilului (în anul 2018)*

5. *Participarea la procesul legislativ de modificare a cadrului legal de funcționare a instituției, în vederea eficientizării activității sale (perioada 2016-2018).*

6. *Extinderea sferei de competență și creșterea subsecventă a personalului*

II. Consolidarea statutului Avocatului Poporului, adjuncților acestuia, precum și al personalului cu funcții de conducere și execuție

III. Intensificarea și eficientizarea activității privind apărarea drepturilor omului:

1. *Intensificarea abordării proactive a activității instituției*

2. *Sporirea numărului demersurilor reactive ale instituției în materia protecției drepturilor omului (anchete, recomandări)*

3. *Analiza sistemică a încălcării drepturilor omului, efectuarea a numeroase anchete, întocmirea unor rapoarte speciale cu multiple propuneri pentru Parlament și Guvern*

4. *Crearea premiselor pentru adoptarea unor acte normative de către Guvern, ca urmare a intervenției instituției Avocatul Poporului*

5. *Specializarea activității în domeniul constituționalității legilor și ordonanțelor, prin crearea unei structuri cu atribuții specifice*

6. *Intensificarea activității în domeniul unificării practicii judiciare*

7. *Formularea, în anul 2015, a primei acțiuni în contencios administrativ, admisă definitiv de instanță și creșterea progresivă a activității în acest domeniu.*

IV. Dezvoltarea relațiilor în plan internațional;

1. *Alegerea subsemnatului ca membru în consiliile de administrație a două asociații internaționale constituite pentru instituțiile de tip Ombudsman*

2. *Organizarea de evenimente cu participare internațională (congrese, consilii de administrație, seminarii, conferințe, mese rotunde etc.)*

3. *Participarea la reuniuni și conferințe internaționale*

4. *Organizarea de întâlniri și colaborări bilaterale în țară (cu omologi Ombudsmani – din Bulgaria, Serbia, China etc.), precum și a zeci de întâlniri bilaterale cu prilejul unor evenimente internaționale*

V. Intensificarea colaborării cu mass media și societatea civilă

1. *Colaborarea cu mass-media*

2. *Creșterea numărului de protocoale de colaborare încheiate cu organizațiile neguvernamentale și asociațiile profesionale*

3. *Organizarea unor evenimente (conferințe, dezbateri, prezentare de rapoarte speciale) cu participare națională (autorități publice, organizații neguvernamentale și altele)*

VI. Asigurarea unor condiții decente de muncă pentru desfășurarea activității personalului instituției Avocatul Poporului.

1. *Modificarea cadrului legal și obținerea de fonduri pentru mutarea instituției într-un sediu modern, adecvat desfășurării activității*

2. *Înnoirea și dezvoltarea parcului auto;*

3. *Achiziționarea de mobilier modern, calculatoare și imprimante*

În cele ce urmează, voi prezenta un bilanț succint al celor 5 ani de mandat în funcția de Avocat al Poporului:

I. CREȘTEREA CAPACITĂȚII INSTITUȚIONALE PRIN RECONFIGURAREA STRUCTURALĂ ȘI ORGANIZATORICĂ A INSTITUȚIEI

1. Înființarea Mecanismului Național pentru Prevenirea Torturii.

Reprezentanții Avocatului Poporului au participat la procesul legislativ finalizat prin adoptarea, în anul 2014, a cadrului legislativ necesar înființării Mecanismului Național pentru Prevenirea Torturii, ca unică structură națională desemnată să exercite atribuțiile prevăzute de Protocolul opțional, adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, ratificat prin Legea nr. 109/2009.

Subliniez că încă de la preluarea funcției de Avocat al Poporului, în luna mai 2014, respectând modelul multor state vest- și est- europene, am acționat în vederea preluării rolului de Mecanism pentru prevenirea torturii de către Avocatul Poporului, **ca singura instituție, autonomă și independentă, cu experiența necesară pentru preluarea unui domeniu atât de sensibil precum este cel al protecției persoanelor private de libertate în locurile de detenție** (circa 2318 de instituții în care se regăsesc, de la copii instituționalizați la persoane cu dizabilități, vârstnici și respectiv, de la cei aflați în arest preventiv la cei care execută pedepse privative de libertate).

Astfel, a fost înființat *domeniul privind prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție*, cu patru Centre Zonale. **Măsura își propunea să ajute statul român în vederea evitării, pe viitor, a unor critici sau recomandări cuprinse în rapoartele Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude (SPT) și ale Comitetului european pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau**

degradante (CTP), și în mod deosebit, îmbunătățirea condițiilor din camerele de detenție și apărarea drepturilor și libertăților celor în cauză.

Primele obiective ale activității noului domeniu au vizat organizarea acestuia. Primii pași au fost cei de natură a organiza structura domeniului prin delimitarea centrelor zonale, de a pune bazele colaborării cu asociațiile profesionale și organizațiile neguvernamentale, de a organiza concursurile pentru ocuparea posturilor alocate domeniului.

În exercitarea noilor atribuții, Avocatul Poporului, prin Mecanismul Național pentru Prevenirea Torturii, trebuie să viziteze un număr de **2318 locuri de detenție: 44 centre** aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor; **139 centre** aflate în subordinea Ministerului Afacerilor Interne; **2103 unități de asistență socială** ale Ministerului Muncii și Justiției Sociale; **34 unități** aflate în subordinea Ministerului Sănătății.

2. Crearea și organizarea, la începutul anului 2015, a Serviciului contencios contencios constituțional, recurs în interesul legii, contencios administrativ și juridic, analiză acte normative, relații externe și comunicare, ca structură specializată, în subordinea directă a Avocatului Poporului, menită să îndeplinească atribuțiile în domeniul controlului de constituționalitate, unificării practicii judiciare, controlului contencios al actelor administrative nelegale, în domeniul relațiilor externe și al comunicării;

3. Crearea Biroului financiar, salarizare și resurse umane și a Biroului administrativ, sub îndrumarea Directorului Coordonator, cu rolul de a eficientiza desfășurarea atribuțiilor de natură financiară și administrativă a instituției.

4. Înființarea, în anul 2018, a domeniului pentru apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului (Avocatul Copilului) urmare a participării la procesul legislativ finalizat prin adoptarea de către Parlament, a cadrului legislativ necesar înființării acestui domeniu specializat.

Pe parcursul întregului an, s-au derulat acțiunile concrete necesare organizării și funcționării Domeniului privind apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului: efectuarea demersurilor pentru aprobarea de către Guvern a unui Memorandum pentru deblocarea posturilor privind, în special, acest domeniu și Domeniul pentru Prevenirea

Torturii, organizarea concursurilor pentru ocuparea posturilor vacante, realizarea acțiunilor pentru obținerea sprijinului logistic în vederea desfășurării activității Avocatului Copilului.

5. Participarea la procesul legislativ de modificare a cadrului legal de funcționare a instituției, în vederea eficientizării activității sale

Din nefericire, *acest proces de modificare și completare legislativă a rămas nefinalizat întrucât, în anul 2017, proiectul de lege a fost trimis de către Președintele României spre reexaminare Parlamentului, pentru câteva aspecte care nu vizau esența reglementării și care au fost adoptate de legiutor, dar, la ultima ședință în plen a Senatului, proiectul nu a fost adoptat, lipsind 3 voturi. A fost inițiat imediat un nou proiect de lege, care a fost adoptat, însă instituția prezidențială, în anul 2018, a sesizat Curtea Constituțională. Prin Decizia nr. 77/2019, instanța de contencios constituțional a admis obiecția de neconstituționalitate cu privire la 2-3 critici. De mai multe ori, propunerile de punere de acord a celor 2-3 dispoziții din proiectul de lege cu decizia Curții Constituționale așteaptă în Camera Deputaților să fie introduse în procedură parlamentară.*

6. Extinderea sferei de competență și creșterea subsecventă a personalului

Pentru o imagine de ansamblu asupra evoluției instituției, trebuie precizat faptul că, în prima sa formă, Legea nr. 35/1997, publicată în Monitorul Oficial cu numărul 48 din data de 20 martie 1997, prevedea pentru Avocatul Poporului doar **7 atribuții**, fiind asistat de doi adjuncți care asigurau coordonarea exercitării atribuțiilor instituției Avocatul Poporului, pe domenii de activitate.

În prezent, **numărul atribuțiilor exercitate a crescut la 32 de atribuții**, inclusiv cele prevăzute pentru Avocatul Copilului și cele ce decurg din îndeplinirea **noului său rol, și anume acela de instituție națională pentru promovarea și protecția drepturilor omului**, în sensul stabilit prin Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (ONU) nr. 48/134 din 20 decembrie 1993, prin care au fost adoptate Principiile de la Paris.

Toate aceste modificări legislative au fost însoțite și de majorarea numărului de posturi, astfel încât **de la 99 de posturi, în anul 2014, în mandatul meu s-a ajuns la un**

număr 165, iar potrivit actului normativ de modificare, se preconizează un număr de **180 de posturi**.

II. CONSOLIDAREA STATUTULUI AVOCATULUI POPORULUI, ADJUNCȚILOR ACESTUIA ȘI PERSONALULUI CU FUNCȚII DE CONDUCERE ȘI EXECUȚIE

Astfel cum am arătat, în anul 2018, Parlamentul a adoptat un proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, extrem de necesar pentru dezvoltarea și întărirea rolului instituției, atât din punct de vedere al consolidării statutului Avocatului Poporului, al adjuncților săi și al personalului din aparatul instituției, cât și în ceea ce privește pârghiile legale puse la dispoziția sa, toate acestea cu scopul de a pune în acord reglementările interne cu cele care guvernează statutul instituțiilor similare din statele europene, fie că acestea sunt membre ale Uniunii Europene, fie doar aspirante la aderare sau situate geografic în Europa.

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, la a cărei redactare am participat alături de colegi de-ai mei, era menit să consolideze, ținând seama și de principiile reținute de Comisia de la Veneția, statutul și rangul constituțional al instituției Avocatul Poporului în toate componentele sale: rang, salarizare, condiții de pensionare și mijloace legale de intervenție, fără ca prin aceasta să se poată considera că este încălcată Legea fundamentală a țării. Actul normativ adoptat nu făcea decât să dea eficiență statutului constituțional al Avocatului Poporului de apărător al drepturilor și libertăților persoanelor fizice.

Așa cum a reținut și Comisia de la Veneția în numeroasele sale avize emise cu privire la legislația care guvernează instituțiile de tip Ombudsman din diferite țări europene, ”rangul înalt este unul dintre factorii esențiali care garantează independența Ombudsmanului față de ingerințele politice și permit instituției să funcționeze efectiv și eficient.”

a) În ceea ce privește statutul Avocatului Poporului și al adjuncților Avocatului Poporului

În contextul *sesizării de neconstituționalitate formulată de Președintele României în privința proiectului de lege aprobat de Parlament, de modificare și completare a Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului*, una dintre marile provocări a constat în demersul, realizat cu sprijinul Serviciului contencios, de a reaminti autorităților statului român și de a consolida în conștiința acestora importanța și rolul constituțional al Avocatului Poporului, prin *elaborarea și diseminarea unui amplu material privind statutul juridic al Avocatului Poporului, al adjuncților săi și al personalului de conducere și de execuție din aparatul instituției Avocatul Poporului. Prin acest material, am încercat să răspundem nelămuririlor apărute în spațiul public privind circumstanțele și trăsăturile specifice care determină stabilirea condițiilor de numire, rangului, salarizării și pensiei Avocatului Poporului, adjuncților acestuia și personalului din aparatul instituției.*

Soluționând obiecția de neconstituționalitate invocată de Președintele României, Curtea Constituțională a trasat o serie de **principii directoare** privind statutul instituției Avocatul Poporului, ce urmează a fi reglementate cu prilejul reexaminării de către Parlament a dispozițiilor constatate ca neconstituționale, astfel încât legislația să prevadă pentru instituția Avocatul Poporului un statut juridic unitar și în acord cu importanța sa constituțională, după cum urmează:

➤ Regimul juridic stabilit pentru instituția Avocatul Poporului, inclusiv în privința rangului, salariului și pensiei Avocatului Poporului și adjuncților acestuia, trebuie să reflecte importanța instituției în rândul autorităților statului, de o manieră clară și coerentă.

➤ Avocatul Poporului și adjuncții au un regim juridic diferit față de cel pe care Constituția și, după caz, legea îl stabilește pentru funcțiile de ministru și secretar de stat, indiferent de asimilările de rang, aspecte determinate de reglementarea constituțională, rolul, regimul incompatibilităților, raporturile cu autoritățile publice, așadar statutul constituțional și legal al Avocatului Poporului. În susținerea acestui principiu, Curtea arată că activitatea Avocatului Poporului vizează, în esență, monitorizarea autorităților administrației publice - inclusiv a activității miniștrilor și, în anumite cazuri, chiar a Guvernului (contestarea ordonanțelor simple și a celor de urgență) - și prezentarea

rezultatului final către Parlament, precum și colaborarea cu autoritatea judecătorească și justiția constituțională.

➤ Pentru claritatea reglementării este recomandabilă stabilirea unui regim juridic distinct, unitar în privința drepturilor, respectiv pensiei Avocatului Poporului și adjuncților acestuia, care să țină seama de rolul și particularitățile instituției, iar nu bazat pe asimilarea cu diverse funcții/demnități publice.

➤ Statutul nou reglementat trebuie să asigure independența Avocatului Poporului de interferențele politice precum și o funcționare eficientă și efectivă în slujba drepturilor și libertăților fundamentale în realizarea rolului său constituțional și a înseși rațiunii instituției, subliniată și în avizele pe care Comisia de la Veneția le-a adoptat de-a lungul timpului legat de acest subiect.

➤ Indiferent de instituția cu a cărui rang se realizează asimilarea - judecători sau demnitari -, este întotdeauna reglementat un rang corespunzător, care se reflectă și în nivelul salarizării: "rangul înalt este unul dintre factorii esențiali care garantează independența Avocatului Poporului de interferențele politice și fac posibil ca instituția să funcționeze efectiv și eficient".

➤ Cât privește beneficiile materiale, "problema stabilirii remunerației ombudsmanului nu este doar o problemă de respect public, ci, de asemenea, de independență a instituției".

➤ Stabilirea și actualizarea pensiei pentru o funcție trebuie realizate în raport cu indemnizația reglementată de legiuitor pentru aceeași funcție, iar nu cu raportare la alte indemnizații, corespunzătoare altor categorii de funcții sau personal.

Chiar dacă, după un parcurs legislativ care a durat 3 ani, proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 nu a intrat în circuitul legislativ, Decizia nr. 77/2019 a Curții Constituționale reprezintă un important pas înainte în recunoașterea și consolidarea poziției instituției Avocatul Poporului în configurația statală, de care legiuitorul va trebui să țină seama în procesul de legiferare privind instituția Avocatul Poporului.

b) Referitor la de *statutul personalului cu funcții de conducere și de execuție din cadrul instituției*, amintesc:

➤ Includerea expresă și distinctă a personalului din aparatul Avocatului Poporului în capitolul privind salarizarea funcționarilor publici parlamentari din Legea nr. 153/2017, modificată și completată, în aplicarea soluției legislative reglementată de pct. 9 din Legea nr. 9/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997;

➤ Aprobarea, prin ordin publicat în Monitorul oficial al României, a structurii organizatorice a instituției Avocatul Poporului, conturând, astfel, cadrul legal care a permis promovarea personalului, cu vechime și experiență, care își desfășoară activitatea la Birourile teritoriale.

➤ Organizarea concursurilor de angajare a personalului necesar Mecansimului Național pentru Prevenirea Torturii și Avocatului Copilului, precum și a examenelor de promovare a propriilor salariați.

➤ Depunerea diligențelor pentru modificarea cadrului legal pentru acordarea pensiei de serviciu în condițiile prevăzute de lege pentru funcționarii publici parlamentari;

➤ Acordarea sporurilor pentru condiții de muncă vătămătoare, după efectuarea măsurărilor la sediul instituției.

III. INTENSIFICAREA ȘI EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII PRIVIND APĂRAREA DREPURILOR OMULUI

1. Intensificarea abordării proactive a activității instituției

Datele statistice pentru perioada 2014-2019, indică o creștere semnificativă a numărului de sesizări din oficiu privind cazuri de încălcare a drepturilor omului, ceea ce relevă importanța pe care am alocat-o abordării **proactive a activității Ombudsmanului, după cum urmează:**

- **anul 2014 s-au înregistrat un număr de 56 de sesizări din oficiu,**
- **anul 2015 - 117 sesizări din oficiu**
- **anul 2016 – 200 sesizări din oficiu**
- **anul 2017- 189 sesizări din oficiu**
- **anul 2018- 371 sesizări din oficiu**
- **în primele 5 luni ale anului 2019 – 537 sesizări din oficiu**

În anul 2015, Avocatul Poporului s-a **sesizat din oficiu** în legătură cu condițiile de detenție din penitenciarele din România și a dispus efectuarea de anchete în întreg sistemul

penitenciar din România. Ulterior, anchetele au fost extinse și la cele 50 de centre de reținere și arestare preventivă. În urma acestor anchete, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, coordonat de doamna adjunct Magda Ștefănescu, a întocmit *Raportul special privind condițiile de detenție din penitenciare și centre de reținere și arestare preventivă, factori determinanți în respectarea demnității umane și a drepturilor persoanelor private de libertate*, care a fost înaintat celor două Camere ale Parlamentului și Primului-ministru și opiniei publice.

2. Sporirea numărului demersurilor reactive ale instituției în materia protecției drepturilor omului

Datele statistice denotă creșterea numărului de **anchete efectuate**, a numărului de petiții soluționate și a audiențelor, a recomandărilor, raportat la anii anteriori.

Anchete efectuate

- **anul 2014 s-au efectuat un număr de 137 anchete,**
- **anul 2015 - 240 anchete**
- **anul 2016 – 194 anchete**
- **anul 2017- 208 anchete**
- **anul 2018- 219 anchete**
- **în primele 5 luni ale anului 2019 –142 anchete**

De asemenea, din cele 81 de vizite efectuate de Mecanismul de prevenire a torturii în locurile de detenție, **22 de vizite** au avut ca obiect verificarea implementării recomandărilor.

Anchetele sunt desfășurate prin intermediul Domeniilor de activitate, al Birourilor Teritoriale, iar **vizitele sunt** efectuate de Mecanismul pentru Prevenirea Torturii, rapoartele de vizită încheiate cuprinzând numai pentru anul 2018 un număr **378 de recomandări**.

Trebuie remarcată **creșterea gradului de exigență și fermitate a Avocatului Poporului** față de autoritățile publice care au încălcat unele dispoziții legale lezând drepturile sau libertățile unor cetățeni, aspect ce decurge din **sporirea numărului de recomandări emise de la 52 în 2017 la 66 în anul 2018**, la care se adaugă, așa cum am arătat cele **378 recomandări** formulate de Mecanismul pentru Prevenirea Torturii.

Recomandări adresate autorităților publice privind înlăturarea încălcării drepturilor omului

- anul 2014 am emis 33 de recomandări
- anul 2015 - 28 recomandări
- anul 2016 – 44 recomandări
- anul 2017- 52 recomandări
- anul 2018 – 66 recomandări
- în primele 5 luni ale anului 2019 –31 recomandări

3. Analiza sistemică a încălcării drepturilor omului, concretizată în întocmirea rapoartelor speciale

În perioada 2014-2018 am întocmit un număr de 7 rapoarte speciale, patru dintre ele de mare anvergură întrucât s-a urmărit o abordare sistemică asupra domeniilor analizate: **copii privați de libertate; persoane aflate în penitenciare și centre de reținere și arestare preventive; veterani de război, invalizi de război, orfani de război, văduve de război, văduve ale veteranilor de război și prizonieri de război; persoane persecutate din motive politice de către dictatura instaurată în România în perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989, între care:**

- *Raport special privind dreptul consumatorului de a fi informat asupra sursei de proveniență a apei de masă;*
- *Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România;*
- *Raport special privind problemele identificate în legislația specifică plasamentului în regim de urgență al minorilor în cazul abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență;*
- *Raport special privind condițiile de detenție din penitenciare și centre de reținere și arestare preventivă, factori determinanți în respectarea demnității umane și a drepturilor persoanelor private de libertate;*
- *Raport special privind reglementările legale în materia deconectărilor individuale de la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică ale apartamentelor situate în imobile de locuit tip bloc-condominii.*
- *Raportul special privind respectarea drepturilor veteranilor, veteranilor de război, invalizilor de război, orfanilor de război, văduvelor de război, văduvelor nerecăsătorite ale veteranilor de război și prizonierilor de război.*

➤ *Raportul special privind respectarea drepturilor persoanelor persecutate din motive politice de către dictatura instaurată în România în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.*

Toate rapoartele speciale au fost înaintate Parlamentului și Guvernului, cu propuneri de îmbunătățire a legislației sau luare a unor măsuri administrative și altele.

Mi s-a reproșat că sunt preocupat excesiv de situația persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate. Și predecesorii mei au fost preocupați de soarta persoanelor aflate în locuri de detenție, însă nu au ”beneficiat” de o asemenea ”atenție” din partea unor instituții, care nu întotdeauna este propice activității Avocatului Poporului.

Crearea premiselor pentru adoptarea unor acte normative de către Guvern, ca urmare a intervenției instituției Avocatul Poporului

➤ Cu titlu de exemplu amintesc aici adoptarea de către Guvernul României, în luna noiembrie 2016, ca urmare a demersurilor Avocatului Poporului, a Hotărârii privind acordarea unui ajutor pentru serviciile silvice pentru fondul forestier, proprietate privată a persoanelor juridice și fizice care desfășoară activități economice, dacă suprafața este mai mică sau egală cu 30 de ha.

➤ Executivul a adoptat, în urma demersurilor Avocatului Poporului, Hotărârea de Guvern nr. 447 din 30 iunie 2017 pentru aprobarea Normelor metodologice de acordare, utilizare și control al compensațiilor reprezentând contravaloarea produselor pe care proprietarii nu le recoltează, datorită funcțiilor de protecție stabilite prin amenajamente silvice care determină restricții în recoltarea de masă lemnoasă. Valoarea totală maximă aferentă schemei pentru perioada 2017-2020 este de 285 milioane lei și se suportă de la bugetul de stat, prin bugetul aprobat cu această destinație Ministerului Apelor și Pădurilor, iar valoarea totală maximă aferentă anului 2017 a fost de 19 milioane lei.

➤ Adoptarea de către Guvern, în luna august a anului 2017, a unei hotărâri **privind exercitarea, cu caracter temporar, prin detașare în condițiile legii, a funcției publice de subprefect al județului Ilfov.** Menționez că lipsa ocupării funcției de subprefect determina imposibilitatea funcționării comisiilor de reconstituire a dreptului de proprietate privată, la nivelul județului Ilfov.

4. Specializarea activității în domeniul constituționalității legilor și ordonanțelor, prin crearea unei structuri cu atribuții specifice

Un aspect care a suscitât interesul partidelor politice și al societății civile l-a constituit activitatea Avocatului Poporului în materia controlului de constituționalitate al ordonanțelor de urgență.

În activitatea desfășurată în controlul de constituționalitate, trebuie subliniat că **nu orice act normativ, apreciat din prisma diverselor interese ca fiind imoral, inoportun sau inadecvat social și economic, cuprinde elemente care să atragă neconstituționalitatea acestuia.**

Prin posibilitatea sesizării directe a Curții Constituționale de către Avocatul Poporului nu s-a urmărit ca acesta să fie transformat într-un arbitru între instituțiile statului și nici să se substituie Curții Constituționale sau Parlamentului. Tocmai din acest motiv, Avocatul Poporului nu trebuie să fie obligat să sesizeze direct Curtea Constituțională, ci **trebuie să aibă posibilitatea de a analiza îndeplinirea condițiilor de admisibilitate stabilite de lege, precum și de a aprecia asupra neconcordanței dispozițiilor legale criticate față de prevederile Legii fundamentale.**

Iată de ce, în cuprinsul rapoartelor noastre anuale, am prezentat o serie de elemente definitorii ale excepțiilor de neconstituționalitate directe, care se pot constitui într-un ghid pentru persoanele interesate în domeniul controlului de constituționalitate al actelor normative.

Este adevărat că la începutul mandatului meu, am urmat linia directoare trasată de predecesorii mei, în sensul de a nu sesiza Curtea Constituțională în privința actelor normative cu un pronunțat caracter politic sau electoral, însă, am renunțat la această abordare preexistentă mandatului meu, însușindu-mi criticile reținute în Raportul pentru anul 2014 (publicat în ianuarie 2015) al Mecanismului de Cooperare și Verificare (deși activitatea Avocatului Poporului nu face obiectul MCV), în care s-a atras atenția asupra faptului că nu am contestat la Curtea Constituțională și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 55/2014 pentru reglementarea unor măsuri privind administrația publică locală, denumită de presă “Ordonanța privind migrația primarilor”. Publicarea Raportului MCV și disputele din spațiul public au contribuit la reconfigurarea

practicii privind controlul de constituționalitate al unor acte normative având caracter electoral și politic.

În legătură cu *activitatea privind controlul de constituționalitate*, în contextul în care instituția a fost investită, cel mai adesea, cu solicitări de sesizare a Curții Constituționale cu un pronunțat caracter politic, ne-am concentrat activitatea pe *soluționarea unor aspecte de neconstituționalitate care conduc la încălcarea drepturilor unor categorii vulnerabile ale societății: minori cu boli grave, tineri defavorizați, sportivi cu dizabilități, persoane aflate în executarea unor pedepse privative de libertate.*

Din cauza sesizărilor având caracter politic, o mare parte din mass-media se axează aproape în exclusivitate pe criticarea activității noastre, ignorând munca noastră ce vizează îndeplinirea rolului constituțional de apărare și promovare a drepturilor și libertăților persoanelor fizice, desfășurată prin intermediul celor șase Domenii de activitate.

Transpusă în date statistice, activitatea instituției Avocatul Poporului în domeniul controlului de constituționalitate a legilor și ordonanțelor, se prezintă astfel:

➤ **În anul 2014**, au fost formulate **909 puncte de vedere la solicitarea Curții Constituționale**, prin ridicarea direct în fața Curții Constituționale a **3 excepții de neconstituționalitate** și a **unei obiecții de neconstituționalitate** și prin **analizarea unui număr de 310 de legi**, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, înainte de promulgare. Totodată, a fost analizat un important număr de petiții (611) prin care petenții au solicitat Avocatului Poporului sesizarea directă a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din acte normative;

➤ **În anul 2015**, formularea a **1132 puncte de vedere**, prin ridicarea directă a **7 excepții de neconstituționalitate**, precum și prin **analizarea unui număr de 754 de legi**, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, înainte de promulgare.

Totodată, au fost soluționate **643 petiții** prin care petenții au solicitat Avocatului Poporului sesizarea directă a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din acte normative.

➤ **În anul 2016**, au fost formulate **1493 puncte de vedere**, prin ridicarea directă a **5 excepții de neconstituționalitate**, precum și prin analizarea unui **număr de**

507 de legi, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, înainte de promulgare.

Au fost soluționate **978 petiții** prin care petenții au solicitat Avocatului Poporului sesizarea directă a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din acte normative.

➤ **În anul 2017**, activitatea s-a concretizat prin formularea a **993 puncte de vedere**, prin ridicarea directă a **7 excepții de neconstituționalitate**, precum și prin **analizarea unui număr de 492 de legi**, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, înainte de promulgare.

Au fost soluționate **582 petiții** prin care petenții au solicitat Avocatului Poporului sesizarea directă a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din acte normative.

➤ **În anul 2018**, Curtea Constituțională a transmis Avocatului Poporului, în vederea formulării unui punct de vedere, un număr de **1788 excepții de neconstituționalitate**. Dintre acestea, într-un număr de **9 dosare ale Curții Constituționale** au fost formulate **puncte de vedere fie în sensul neconstituționalității textelor legale criticate**, fie sub rezervă de interpretare a dispozițiilor legale invocate de autorii excepțiilor de neconstituționalitate. În plus, au fost ridicate direct **5 excepții de neconstituționalitate**.

În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, în anul 2018, au fost analizate 443 proiecte de legi.

A fost soluționat un număr de 5055 petiții referitoare la solicitarea de ridicare a unei excepții de neconstituționalitate privind legi sau ordonanțe în vigoare.

5. Intensificarea activității în domeniul unificării practicii judiciare prin formularea unui număr de 12 recursuri în interesul legii în diverse domenii de interes, care au fost înaintate Înaltei Curți de Casație și Justiție.

6. Formularea, în anul 2015, a primei acțiuni în contencios administrativ, admisă definitiv de instanță, în condițiile în care această atribuție a fost reglementată în urmă cu 11 ani, prin Legea nr. 554/2004

Aceasta a apărut ca o consecință firească a creării Biroului contencios administrativ și juridic în cadrul Serviciului contencios constituțional, recurs în interesul legii, contencios administrativ și juridic, analiză acte normative, relații externe și comunicare.

În perioada cuprinsă între anul 2016 și primele 5 luni ale anului 2019 au fost formulate alte 12 acțiuni în contencios administrativ.

IV. DEZVOLTAREA RELATIILOR ÎN PLAN INTERNAȚIONAL

1. Alegerea ca membru în consiliile de administrație a două asociații internaționale constituite pentru instituțiile de tip Ombudsman

În mandatul meu, instituția Avocatul Poporului și-a intensificat activitatea, atât în ceea ce privește consolidarea relațiilor bilaterale cu instituții similare, cât și implicarea crescândă pe plan multilateral în cadrul întâlnirilor la care au participat Avocatul Poporului, adjuncții acestuia și alți reprezentanți ai instituției, având în vedere calitatea Avocatului Poporului de membru al Institutului Internațional al Ombudsmanului, Institutului European al Ombudsmanului, și Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni, precum și la mesele rotunde și conferințele organizate de Uniunea Europeană, Consiliul Europei și Instituțiile Naționale pentru Protecția Drepturilor Omului din statele membre ale Uniunii Europene, și nu în ultimul rând, de Ombudsmanul European;

➤ În perioada 20-21 septembrie 2015, în cadrul **Adunării Generale a Institutului European al Ombudsmanului – EOI** care a avut loc la Mainz, Germania, **am fost ales membru în Consiliul Institutului European al Ombudsmanului.** Totodată, a fost acceptată propunerea Avocatului Poporului, ca lucrările următoarei Adunări Generale a E.O.I. să se desfășoare la București, în luna septembrie 2017, când s-au aniversat 20 de ani de la înființarea instituției Avocatul Poporului.

➤ În perioada 13-15 octombrie 2015, în cadrul celui de-al **IX-lea Congres al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni - AOMF** care a avut loc la **Quebec**, organizat de Protectorul Cetățenilor din Québec, **am fost ales membru al Consiliului de Administrație al AOMF.**

➤ În perioada 6-9 noiembrie 2018, am asigurat participarea la *al 10-lea Congres al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni și a 20-a Aniversare de*

la înființarea AOMF, organizate de Secretariatul permanent al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni – AOMF, la Bruxelles și Namur, Belgia, participare care a prilejuit re alegerea mea, ca singur membru al Europei Centrale și de Est, în Consiliul de Administrație al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni.

2. Organizarea unor evenimente cu participare internațională

➤ în perioada **20-23 septembrie 2017**, Avocatul Poporului a fost gazda unor evenimente organizate în contextul celei de-a 20-a aniversări de la înființarea instituției, și anume:

- *Întrunirea Consiliului de administrație al Institutului European al Ombudsmanului;*

- *Adunarea generală a Institutului European al Ombudsmanului, care a reunit Ombudsmanii din Europa* – în cadrul căreia am fost reales în Consiliul de administrație al asociației;

- *Evenimentul Aniversar ”20 de ani de la înființarea instituției Avocatul Poporului”*, la care au participat lideri și reprezentanți ai celor mai importante instituții ale Statului Român, inclusiv din domeniul justiției, B.O.R., ai Bisericii Catolice și ai celorlalte culte religioase, președinți și alți lideri ai asociațiilor internaționale la care suntem afiliați, Ombudsmani din Europa, foștii Avocați ai Poporului, și bineînțeles, colegii din cadrul instituției;

- *Conferința internațională privind drepturile omului.*

➤ În perioada 2-4 mai 2018, **am organizat, în colaborare cu Asociația Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoniei (AOMF), Reuniunea Biroului, Reuniunea Consiliului de administrație și un Seminar deschis membrilor AOMF**, cu tema *”Judecătorul și Mediatorul Instituțional”*, în cadrul căreia am prezentat *Raporturile Avocatului Poporului cu autoritățile judecătorești și Curtea Constițională a României, evidențiind gama variată și concretă de pârgșii juridice pe care le utilizează Avocatul Poporului în realizarea rolului său constituțional*. La seminar au participat membrii Consiliului de Administrație, reprezentanți ai instituției Avocatul Poporului, membri ai Comisiei de la Veneția, Ombudsmani din Franța, Belgia, Canada, Albania, Madagascar, Maroc, Tunisia, Djibouti, Burkina Faso, Mali, Burundi și altele.

➤ În luna iunie 2018, a avut loc vizita la București a doamnei Ombudsman a Bulgariei.

➤ **În data de 25 ianuarie 2019**, la sediul instituției Avocatul Poporului, a avut loc întrevederea domnului Victor Ciorbea, Avocatul Poporului din România, cu omologul său, domnul Zoran Pašalić, Protectorul Cetățenilor (Ombudsmanul) Republicii Serbia.

Avocatul Poporului din România și Protectorul Cetățenilor din Republica Serbia au încheiat un Memorandum de Înțelegere, care își propune între altele:

- dezvoltarea relațiilor bilaterale între cele două instituții;

➤ **În luna aprilie 2019**, a avut loc vizita Ombudsmanului din Shanghai la București.

➤ **În perioada 13-16 mai 2019**, la București, am organizat ”Workshopul practic privind monitorizarea instituțiilor psihiatrice”, cu sprijinul Fondului Special al Protocolul Opțional al ONU la Convenția împotriva Torturii.

3. Participarea la reuniuni și conferințe internaționale

Amintesc cu titlu de exemplu:

➤ În perioada 23-24 aprilie 2015, a avut loc la Geneva – Elveția, prezentarea Raportului privind aplicarea Convenției ONU împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse crude sau degradante, în cadrul celei de-a 54-a sesiuni a Comitetului pentru Prevenirea Torturii, aceasta fiind prima participare a unui reprezentant al Avocatului Poporului într-o delegație la acest nivel.

➤ 13-14 iunie 2016, am participat la Bruxelles, Seminarul Rețelei Europene a Ombudsmanilor, organizat de Ombudsmanul European.

➤ În data de 23 septembrie 2016 am luat parte la Nicosia - Cipru, Reuniunea Consiliului de administrație al Institutului European al Ombudsmanului – EOI.

➤ În perioada 20-21 octombrie 2016, a avut loc la Monaco - Principatul Monaco, Reuniunea Consiliului de administrație al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni - AOMF, organizată de Secretariatul Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni – AOMF.

➤ în perioada 13-19 noiembrie 2016, a avut loc la Bangkok - Thailanda, a 11-a Conferință mondială a Institutului Internațional al Ombudsmanului - IOI, organizată de Ombudsmanul din Thailanda.

➤ În data de 7 aprilie 2017, Reuniunea Consiliului director al Institutului European al Ombudsmanului – EOI a avut loc la Budapesta – Ungaria.

➤ În perioada 3-5 mai 2017, am participat la Reuniunea Consiliului de administrație al Asociației Ombudsmanilor și Mediatorilor Francofoni - AOMF, organizată în colaborare cu Mediatorul Regatului Maroc, la Rabat – Regatul Maroc.

➤ Participarea reprezentanților instituției Avocatul Poporului în cadrul delegației României la prezentarea celui de-al cincilea raport periodic privind Pactul internațional pentru drepturi civile și politice, în fața Comitetului pentru Drepturile Omului – Organizația Națiunilor Unite, care a avut loc la Geneva în datele 25 și 26 octombrie 2017. În cadrul sesiunii, au fost adresate întrebări referitoare direct la instituția Avocatul Poporului, membrii Comitetului exprimându-și interesul față de finanțarea instituției, lărgirea competenței în sensul promovării drepturilor omului, înființarea Avocatului Copilului și pentru acreditarea Avocatului Poporului ca instituție națională pentru drepturile omului. Aceste chestiuni au fost reținute de altfel și ca recomandări pentru statul român în concluziile raportării.

➤ Anul 2018 a debutat cu participarea unui reprezentant al Avocatului Poporului la *Sesiunea de examinare a României în cadrul mecanismului internațional de evaluare periodică universală a situației drepturilor omului*, care a avut loc, la Geneva-Elveția, în data de 16 ianuarie 2018. În cadrul sesiunii, 78 dintre delegațiile statelor-membre ale Organizației Națiunilor Unite au prezentat intervenții, cuprinzând aprecieri față de evoluția situației drepturilor omului în România, în perioada 2013-2017, precum și recomandări (în total 203 recomandări pentru România).

➤ În data de 20 aprilie 2018, am participat la Reuniunea Consiliului director al Institutului European al Ombudsmanului – EOI, care a avut loc la Zurich, Elveția.

➤ În data de 14 septembrie 2018, am participat la Reuniunea Consiliului director al Institutului European al Ombudsmanului – EOI, care a avut loc la Viena, Austria.

➤ Totodată, instituția Avocatul Poporului a fost reprezentată și la *Conferința Rețelei Europene a Ombudsmanilor*, organizată de Ombudsmanul European, Emily O'Reilly.

➤ Participarea reprezentanților instituției Avocatul Poporului la numeroase seminarii, reuniuni, workshopuri internaționale și altele.

V. INTENSIFICAREA COMUNICĂRII CU MASS MEDIA ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

1. Colaborarea cu mass-media

Chiar la începutul mandatului, am organizat întâlnirea cu zeci de organizații neguvernamentale la Palatul Parlamentului pentru **dezbateră privind sistemul de sănătate din România**, la care au participat zeci de reprezentanți ai autorităților publice, ai mediului universitar și alții.

În anul 2014, Avocatul Poporului și adjuncții săi au participat la 11 emisiuni radio-TV, au fost publicate 38 articole în presa centrală și locală, au fost date **publicității 63 comunicate de presă** și au fost **organizate 2 conferințe de presă**; în context, amintesc, **prima conferință de presă a Avocatului Poporului din data de 3 iulie 2014, la Palatul Parlamentului, cu ocazia lansării Raportului special privind Respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România, realizat cu sprijinul UNICEF România și semnarea unui Acord între instituția Avocatul Poporului și UNICEF România, în vederea întăririi cooperării între cele două instituții, cu privire la respectarea drepturilor copiilor.**

În anul 2015, Avocatul Poporului și adjuncții săi au participat la **23 emisiuni radio-TV**, au fost publicate **46 articole în presa centrală și locală**, au fost date **publicității 130 comunicate de presă** și a fost **organizată o conferință de presă**. În data de 25 septembrie 2015, a avut loc la sediul instituției Avocatul Poporului, o **conferință de presă** în cadrul căreia s-a prezentat **Raportul preliminar în regim de urgență, întocmit de Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, în urma vizitei efectuate la Direcția Generală de Poliție a Municipiului București – Centrul de Reținere și Arestare preventivă nr. 1.**

În anul 2015 s-a realizat și un deziderat mai vechi, respectiv **reînființarea paginii de "Facebook" a Avocatului Poporului**. Luând în considerare importanța din ce în ce mai mare a Social Media în societatea actuală, prin crearea paginii de Facebook (în care sunt inserate, în mod regulat, comunicatele instituției și alte anunțuri importante) se dorește menținerea unui contact permanent cu utilizatorii acestui important site de

socializare și popularizarea cât mai eficientă a activității Avocatului Poporului, în scopul apărării drepturilor și libertăților cetățenilor în raport cu autoritățile și instituțiile publice.

În anul 2016, Avocatul Poporului și adjuncții săi au participat la **40 emisiuni radio-TV**, au fost publicate **94 articole în presa centrală și locală**, au fost date publicității **171 comunicate de presă și a fost organizată o conferință de presă**.

În anul 2017, Avocatul Poporului și adjuncții săi au participat la **31 emisiuni radio-TV**, au fost publicate **108 articole în presa centrală și locală și au fost date publicității 150 comunicate de presă**.

În anul 2018, Avocatul Poporului și adjuncții săi au participat la **48 emisiuni radio-TV**, au fost publicate **114 articole în presa centrală și locală și au fost date publicității 138 comunicate de presă**.

În februarie 2019, a avut loc la sediul instituției Avocatul Poporului, o **conferință de presă**, ca urmare a solicitărilor venite din partea societății civile, a asociațiilor magistraților și a unor partide politice de promovare a unei excepții directe la Curtea Constituțională, în legătură cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 7/2019.

Numai **în primele 5 luni ale anului 2019**, se constată o intensificare a activității, Avocatul Poporului și adjuncții săi participând la **92 emisiuni radio-TV**, fiind publicate **213 articole în presa centrală și locală și date publicității 146 comunicate de presă**.

2. Creșterea numărului de protocoale de colaborare încheiate cu organizațiile neguvernamentale și cu asociațiile profesionale

În vederea eficientizării activității și pentru a consolida relațiile cu autoritățile publice dispuse să colaboreze cu Avocatul Poporului în interesul cetățenilor, pentru apărarea drepturilor și libertăților acestora, **au fost încheiate aproximativ 35 de protocoale de colaborare cu organizațiile neguvernamentale și cu asociațiile profesionale**.

3. Organizarea altor evenimente (conferințe, dezbateri) cu participare națională

➤ ***Conferința cu tema "OPCAT 10 ani de prevenire a torturii. Activitatea Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție în primii ani de exercitare***

a atribuțiilor de Mecanism Național de Prevenire”, eveniment organizat în București, la data de 9 noiembrie 2016.

➤ La data de 12 iulie 2018, dezbateri cu tema *”Mediatizarea modului în care Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) desfășoară vizitele în locurile de detenție, o oportunitate semnificativă de a cunoaște și de a dezvolta relațiile de parteneriat cu ONG-urile care au încheiat protocoale de colaborare cu Avocatul Poporului pentru Centrul Zonal București”,* organizată la sediul instituției Avocatul Poporului, la care au participat reprezentanții mai multor ONG-uri cu care instituția Avocatul Poporului are protocoale de colaborare încheiate, cum ar fi: GRADO, FACIAS, SIRDO, OADO, ANAIS, CTI (Consiliul Tinerilor Instituționalizați).

➤ În data de 22 noiembrie 2018, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a organizat în colaborare cu Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI), Masa rotundă cu tema Consolidarea protecției persoanelor cazate în centrele destinate solicitanților de azil și a persoanelor luate în custodie publică, împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante.

➤ În data de 23 noiembrie 2018, a avut loc la sediul instituției Avocatul Poporului, un eveniment organizat de Instituția Avocatul Poporului, Biroul Teritorial Pitești și Școala Populară de Arte și Meserii din Argeș, pentru a omagia Centenarul Marii Unirii, într-un proiect de suflet: Patrimoniul nostru la confluența dintre trecut și viitor.

➤ În data de **11 decembrie 2018**, a avut loc la sediul instituției Avocatul Poporului, **lansarea și dezbateri Rapoartelor speciale privind Drepturile persoanelor persecutate din motive politice de către dictatura instaurată în România, în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 și Respectarea drepturilor veteranilor de război, văduvelor de război și văduvelor nerecăsătorite ale veteranilor de război.**

VI. ASIGURAREA UNOR CONDIȚII DECENTE DE MUNCĂ PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII PERSONALULUI

a) Modificarea cadrului legal și obținerea de fonduri pentru mutarea instituției într-un sediu modern, adecvat desfășurării activității

Anul 2018 a adus cu sine împlinirea unui deziderat al antecesorilor mei în funcția de Avocat al Poporului și, fără îndoială și al meu, și **anume mutarea într-un sediu nou,**

corespunzător desfășurării în bune condiții a activității, având în vedere că vechiul sediu, în care Avocatul Poporului și-a desfășurat activitatea timp de aproximativ 16 ani, era în pericol de prăbușire.

b) Înnoirea și dezvoltarea parcului auto, necesar desfășurării activității instituției Avocatul Poporului, Mecanismului pentru Prevenirea Torturii și a Centrelor Zonale ale acestuia, a Avocatului Copilului și a celorlalte domenii de activitate. În acest sens, au fost achiziționate 7 autoturisme.

c) Achiziționarea de mobilier modern, calculatoare și imprimante necesare desfășurării în bune condiții a activității instituției.

*

* * *

Apreciez că, pentru reușita succesorilor mei în această funcție, nu trebuie omis că instrumentul principal în activitatea Avocatului Poporului îl constituie autoritatea lui, puterea de a admonesta și critica, constituțional și legal, activitatea autorităților administrative, în special, precum și suportul major al opiniei publice, mass-media și sprijinul tuturor autorităților publice. or, dacă activitatea Avocatul Poporului este supusă atenției publice în mod conjunctural și cel mai adesea numai din perspectiva ordonanțelor de urgență ale Guvernului contestate la Curtea Constituțională, aceasta se va răsfrânge în mod negativ asupra încrederii pe care trebuie să o aibă atât autoritățile statului, cât și cetățenii în Ombudsman, astfel încât munca sa și a echipei sale nu sunt oglindite în îmbunătățirea relației dintre stat și persoanele fizice.

În concluzie, alături de colegi, cărora le mulțumesc și pe această cale, am avut multe realizări în acest mandat, care, adesea, au fost ignorate. Vă rog să nu faceți același lucru cu cei care îmi urmează în funcție.

Avocatul Poporului

Victor Ciorbea

București, 24 iunie 2019